

คุณลักษณะทางบวกสำหรับวิชาชีพครู: กรณีศึกษาครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหัจกรี

สิทธิพร ครามานนท์¹, นฤมล พระใหญ่^{1*} และ สมปอง ใจดีเฉย²

¹สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*Corresponding author e-mail: narulmon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาคุณลักษณะทางบวกสำหรับวิชาชีพครู กรณีศึกษาครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหัจกรีครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการการศึกษาคุณลักษณะทางบวกสำหรับวิชาชีพครู จากครูที่ได้รับรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหัจกรี การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ที่เป็นครูที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกในระดับต่าง ๆ จากคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหัจกรีได้รับรางวัลคุณากร รางวัลครูยิ่งคุณ รางวัลครูขวัญศิษย์ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนในหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต/ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยของรัฐ / ในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยกลุ่มราชภัฏ และศิษย์เก่าคณะศึกษาระดับบัณฑิต/ครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยของรัฐ / ในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยกลุ่มราชภัฏ การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยมีข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะทางบวกสำหรับวิชาชีพครูประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) ด้านวิธีการสอน คือ การให้ความรักก่อนให้ความรู้ โดยครูมีการให้ความรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริงพร้อมจัดกิจกรรมให้มีหลากหลาย เพื่อค้นหาพรสวรรค์ของตนเอง 2) ด้านการดูแลช่วยเหลือศิษย์ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริง มีการให้ความรักกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันเสมือนลูกหลานของตนเอง มีความปรารถนาดีต่อศิษย์ และเป็นผู้ให้ 3) ด้านการพัฒนา คือ เรียนรู้ตลอดเวลา สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผลจากการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาคุณลักษณะเชิงบวกของนิสิตครู เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมต่อการเข้าสู่วิชาชีพครูต่อไป

คำสำคัญ : คุณลักษณะทางบวก, นิสิตครู , วิชาชีพครู

JOURNAL OF INDUSTRIAL EDUCATION

URL : <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jindedu/issue/archive>

JOURNAL OF INDUSTRIAL EDUCATION (ISSN: 1905-9450)

FACULTY OF EDUCATION, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY, Volume 18 No.2 July-December 2024

POSITIVE CHARACTERISTICS OF THE TEACHING PROFESSION: A CASE STUDY OF PRINCESS MAHA CHAKRI AWARD-WINNING TEACHERS

Sittiporn Kramanon¹, Narulmon Prayai^{1*} and Sompong Jaideechoey²

¹*Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University*

²*Faculty of Education, Srinakharinwirot University*

*Corresponding author e-mail: narulmon@hotmail.com

Abstract

This study on positive characteristics of the teaching profession, a case study of Princess Maha Chakri Award-winning teachers, aimed to examine the positive attributes of teachers who received the Princess Maha Chakri Award. Qualitative research employed in-depth interviews with key informants, including teachers selected at various levels by the Princess Maha Chakri Award Foundation Committee and received the Khunakorn Award, Khruyngkhun Award, and Khrukhwansit Award. Additionally, the study included faculty members from faculties of education with experience teaching Bachelor of Education programs at public universities, autonomous public universities, and Rajabhat universities, as well as alums from these institutions. Data analysis was conducted using content analysis of induction. The findings revealed that positive characteristics of the teaching profession comprise three main aspects: 1) Teaching methods: Prioritizing love before knowledge, emphasizing practical learning, and organizing diverse activities to discover students' talents. 2) Student care and support: Teaching management focuses on practical learning, offering equal love and care to all students as if they were their own children. It emphasizes goodwill toward students and embodies the spirit of giving. 3) Professional development: Engaging in continuous learning and building collaborative networks. The research results can be utilized to develop positive characteristics in pre-service teachers, preparing them for entry into the teaching profession.

Keywords : Positive characteristics, Pre-service teachers, Teaching Profession

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการศึกษานั้นช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นผู้ขับเคลื่อนประเทศชาติก้าวหน้า ดังนั้นประเทศจะพัฒนาไปในทิศทางที่ดี เจริญงอกงาม ขึ้นอยู่กับผู้ที่บทบาททางการศึกษาโดยเฉพาะครู จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ทุกประเทศให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา โดยผลักดันให้ครูต้องสร้างความรู้และทักษะที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคม และมีความสามารถในการแข่งขันในอนาคต (พนา จินดาศรี, 2557) ครูจึงเป็นบุคคลที่ต้องมีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพผ่านการอบรมและฝึกฝนอย่างเข้มข้น รวมถึงการมีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูพร้อมปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบแห่งจรรยาบรรณวิชาชีพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา อ้างอิงใน พรพนธอ อุซฎาพ, 2561) ครูจึงถือบุคลากรวิชาชีพสำคัญ เป็นผู้สร้างพร้อมเสริมศักยภาพผู้เรียน ทั้งด้านการสอน แนะนำแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและการชี้แนะพัฒนาคุณลักษณะที่ดีให้กับนักเรียนเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้น ครูจึงเป็นต้นแบบทั้งการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดีอย่างเข้มแข็ง (เริงวิษญู นิลโคตร และคณะ, 2564)

จากที่กล่าวไปข้างต้น จะพบว่าคุณลักษณะของครูที่กล่าวถึงนั้นมีรายละเอียดและมีหลายคุณลักษณะ ซึ่งการกำหนดคุณลักษณะดังกล่าว มักกำหนดอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรมและและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพครู ถึงแม้แนวทางการปฏิบัติของครูจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขของเวลาและความเจริญของโลกใบนี้ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาก็ตาม ดังนั้นขอบข่ายของความเป็นครูที่ดีหรือคุณลักษณะของครูที่ดีนั้น ย่อมขยายขอบเขตตามการปฏิบัติที่เปลี่ยนแปลงอันมาจากสถานการณ์ทางสังคมไปเรื่อย ๆ โดยการเป็นครูที่ดีหรือการเป็นครูผู้มีความคุณลักษณะของครูที่ดีนั้นอาจไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ตัวครูเองจะต้องเข้าใจบทบาทและเห็นความสำคัญของอาชีพของตนเองอย่างชัดเจนและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จึงจะมีคุณลักษณะเหล่านั้นได้ เพื่อกำหนดคุณลักษณะของครูที่ดีให้มีความชัดเจนมากขึ้น จะต้องมีการศึกษา ทำความเข้าใจครูผู้มีความคุณลักษณะดังกล่าวเสียก่อน

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลจากครูผู้ที่ได้รับรางวัลจากมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ที่ได้รับพระราชทานพระราชนิพนธ์จากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นองค์กรหลักในการคัดเลือกและวางแผนการดำเนินงานครูผู้สมควรได้รับพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรีแก่ครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์และมีคุณูปการต่อวงการการศึกษา ทำให้ลูกศิษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตและในหลากหลายแวดวงอาชีพที่มีการยกย่องถึงคุณงามความดีและเป็นผู้มีคุณูปการต่อการศึกษา โดยครูผู้ได้รับรางวัลดังกล่าวเป็นครูผู้มีความคุณลักษณะที่ดี โดยผ่านการคัดเลือกอย่างเข้มข้นจนได้รับรางวัลนี้ ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นแบบอย่างที่ดีมีจริยธรรมและการทุ่มเทการจัดการเรียนการสอนและมีความรับผิดชอบ โดยเป็นครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในสถานศึกษาหรือครูนอกสถานศึกษา และมีประสบการณ์การสอนอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 15 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวปฏิบัติและบทบาทสำคัญที่ครูควรตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์ (มูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี, 2560) จากคุณลักษณะของครูผู้ได้รับรางวัลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะทางบวก ควรนำคุณลักษณะของครูมาพัฒนานิสิตครูให้มีแนวทางการอบรมสั่งสอนศิษย์และพัฒนาศิษย์ให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมในอนาคต

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยที่เป็นบุคลากรทางการศึกษา ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตกำลังจะเป็นครูในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะทางบวกของครูผู้ได้รับรางวัลจากมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ในสาขารางวัลคุณากร รางวัลครูยิ่งคุณ รางวัลครูขวัญศิษย์ เพื่อนำข้อมูลจากผลการศึกษาในครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรม พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของนิสิตครูให้มีคุณลักษณะครูที่ดีเพื่อเกิดประโยชน์อย่างยิ่งในวงการศึกษาของไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางบวกสำหรับวิชาชีพครูในการได้รับรางวัลจากมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรีในสาขารางวัลคุณากร รางวัลครูยิ่งคุณ รางวัลครูขวัญศิษย์

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปรากฏการณ์ความหมายของคุณลักษณะทางบวกสำหรับวิชาชีพครูที่มีความสำคัญต่อการเป็นครู ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป้าหมายเพื่อให้ได้ความหมายของคุณลักษณะทางบวกสำหรับวิชาชีพครูที่มีความชัดเจนสอดคล้องกับบริบทครูไทย ซึ่งมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรีเป็นรางวัลระดับนานาชาติเพื่อเชิดชูเกียรติครูดีเด่นในอาเซียนและติมอร์เลสเตทั้ง 11 ประเทศ มีการคัดเลือกบุคลากรทุก 2 ปี โดยคุณสมบัติที่สำคัญของครูที่จะได้รับรางวัลเจ้าฟ้ามหาจักรีประเทศไทย คือ เป็นครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงให้ชีวิตของลูกศิษย์ เพื่อให้ลูกศิษย์เกิดความเจริญก้าวหน้าสู่ความสำเร็จในชีวิต จนลูกศิษย์ที่ประสบความสำเร็จในหลากหลายแวดวงวิชาชีพจึงเกิดการกล่าวยกย่องถึงคุณงามความดี และเป็นผู้ที่มีคุณูปการต่อการศึกษา โดยเป็นแบบอย่างทั้งทางจริยธรรมและการทำงานที่ทุ่มเทกับการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ จนมีความแตกฉานทั้งในเนื้อหาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ในส่วนที่รับผิดชอบ โดยเป็นครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในสถานศึกษาหรือครูนอกสถานศึกษา และมีประสบการณ์การสอนอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 15 ปี (รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี, 2567) สามารถอธิบาย แผนการปฏิบัติการคัดเลือกได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนการปฏิบัติการคัดเลือกผู้สมควรได้รับพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี (ประเทศไทย) ปี 2558

ที่มา https://www.pmca.or.th/thai/?page_id=319 (สืบค้น 23 มิถุนายน 2567)

โดยครูผู้ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการระดับจังหวัด คณะกรรมการคัดเลือกส่วนกลางและคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี จะได้รับรางวัล ดังนี้ 1) ครูผู้มีคะแนนสูงสุดจากการตัดสินของ

คณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี จะได้รับ “รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี” ประกอบด้วย เหรียญทอง รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี เข็มเชิดชูเกียรติ เกียรติบัตร และเงินจำนวน 10,000 เหรียญสหรัฐ จำนวน 1 รางวัล 2) ครูผู้มีคะแนนลำดับที่ 2 และลำดับที่ 3 จากการตัดสินของคณะกรรมการมูลนิธิ รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรีจะได้รับ “รางวัลคุณากร” ประกอบด้วย เหรียญเงินรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี เข็มเชิดชูเกียรติและเกียรติบัตร 3) ครูผู้มีคะแนนลำดับที่ 4 ถึงลำดับที่ 17 จากการตัดสินของคณะกรรมการส่วนกลาง จะได้รับ “รางวัลครูยิ่งคุณ” ประกอบด้วย เหรียญทองแดงรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี เข็มเชิดชูเกียรติ และเกียรติบัตร และ 4) ครูผู้ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการระดับจังหวัดและได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการวิชาการจะได้รับ “รางวัลครูขวัญศิษย์” ประกอบด้วย เข็มเชิดชูเกียรติ และเกียรติบัตร (รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี, 2567)

ความแตกต่างที่ชัดเจนที่สุดระหว่างครูมืออาชีพกับอาชีพครู ที่เด่นชัดและยอมรับกันคือ ครูมืออาชีพ หมายถึง ครูที่เป็นครูด้วยใจรัก มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านที่จะเป็นครู ประพฤติดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครูเอาใจใส่ต่อศิษย์ทุกคนเป็นกำลังใจและช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับศิษย์ให้เป็นคนใฝ่เรียน เป็นแบบอย่างที่ดี มีจรรยาบรรณ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รักความยุติธรรมยอมรับและ เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน มีอุดมการณ์ ยึดมั่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจของตนเอง แม้ว่าปัจจุบันจะมีบุคคลที่ได้ชื่อเป็นเพียงผู้ประกอบวิชาชีพครูแอบแฝงในแวดวงครูอยู่บ้าง เพราะในสังคมปัจจุบันภาวะวิกฤตคุณธรรมวัตถุนิยมพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ในระยะหลังมักจะมีข่าวที่ไม่ดีนักเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงข่าวเกี่ยวกับครูที่ประพฤติตัวไม่เหมาะสม จึงทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูที่ดีทั้งหลายได้รับผลกระทบ จากความคาดหวังที่สังคมมีต่อครู ส่งผลให้ครูมืออาชีพจำเป็นต้องมีการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความสามารถด้านการสอน โดยการจัดการความรู้ที่จะสอนอย่างมีคุณภาพ ในแง่การพัฒนาความรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการอบรมสั่งสอนที่พัฒนา ทักษะชีวิตสุขภาพกาย สุขภาพจิต เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (วัลนิกา ฉลากบาง, 2559)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเฉพาะกรณีเพื่อให้เกิดความเข้าใจกระบวนการสร้างคุณลักษณะทางบวกของครู จากประสบการณ์ของครูที่ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี โดยรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี เป็นรางวัลระดับนานาชาติเพื่อเชิดชูเกียรติครูดีเด่นในอาเซียน จาก 11 ประเทศ โดยคุณสมบัติที่สำคัญของครูรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรีประเทศไทย คือ เป็นครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในชีวิตลูกศิษย์ เพื่อให้ลูกศิษย์เจริญก้าวหน้าสู่ความสำเร็จในชีวิต จนมีลูกศิษย์ที่ประสบความสำเร็จในหลากหลายแวดวงอาชีพกล่าววยกย่องถึงคุณงามความดี และเป็นผู้มีคุณูปการต่อการศึกษา เน้นคุณสมบัติครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในชีวิตลูกศิษย์และมีคุณูปการต่อวงการศึกษาไทย โดยเป็นแบบอย่างทั้งทางจริยธรรมและการทำงานที่ทุ่มเทกับการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ จนมีความแตกฉานทั้งในเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้อื่นในส่วนที่รับผิดชอบ โดยเป็นครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา และมีประสบการณ์การสอนอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 15 ปี ที่รับรางวัลในปี พ.ศ. 2562 โดยพิจารณาเกณฑ์การคัดเลือกครูรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี การวิจัยครั้งนี้ทำโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่เป็นครูที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกและกลั่นกรองในระดับต่าง ๆ จากคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ได้รับรางวัล “คุณากร” จำนวน 2 ราย รางวัล “ครูยิ่งคุณ” จำนวน 3 ราย รางวัล “ครูขวัญศิษย์” จำนวน 4 ราย รวมทั้งสิ้น 9 ราย

การเก็บข้อมูลผู้วิจัย ทำการเก็บข้อมูลโดยการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลตามสถานที่และเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก ก่อนสัมภาษณ์ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย สร้างสัมพันธภาพและความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อส่งเสริมบรรยากาศที่ดี ทำให้เกิดการผ่อนคลายช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริง การสัมภาษณ์ใช้

ระยะเวลาในการสัมภาษณ์จะคำนึงถึงความสะดวกของผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นหลักสำคัญ ประมาณ 60 นาทีการสัมภาษณ์จะอัดเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง ทั้งนี้จะขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทุกครั้ง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแนวคำถามในแบบสัมภาษณ์ไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 รายที่มีความเชี่ยวชาญวิจัยเชิงคุณภาพ 1 ราย และผู้เชี่ยวชาญระบบการศึกษา 2 ราย ให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และนำไปทดลองสัมภาษณ์กับครู 1 รายก่อนนำไปใช้จริง

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การศึกษานี้ใช้แนวคิดของกูบาและลิงคอน (Guba & Lincoln, 1989) ในการสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง หลายช่วงเวลา และผู้วิจัยหลายคนที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ การตามติดข้อมูล (Dependability) ทำโดยนำข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบความถูกต้องและการยืนยันข้อมูล (Conformability) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเอง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเริ่มจากการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดระบบข้อมูล (Data Organizing) สร้างรหัสและแสดงข้อมูล (Data Display) ทำการสรุป ตีความ ตรวจสอบความถูกต้อง (Conclusion, Interpretation and Verification) และเพิ่มข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย (Miles & Huberman, 1994)

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลโดยการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒซึ่งได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยเลขที่ SWUEC/E-252/2561 หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการนัดหมายวันเวลาและทำการสัมภาษณ์ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสะดวก พร้อมขออนุญาตบันทึกเสียงทุกครั้ง

ผลการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู หรือผู้มีหน้าที่สอนและให้ความรู้ ตลอดจนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน และพัฒนาด้านการศึกษาให้แก่เยาวชนในท้องถิ่น ที่ได้รับรางวัลเจ้าฟ้ามหาจักรี ได้แก่ รางวัลคุณากร รางวัลยิ่งคุณ และรางวัลขวัญศิษย์ จำนวน 9 ราย โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการสอนอย่างน้อย 20 ปี และมีผลงานหรือได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติด้านต่าง ๆ ในระดับชาติขึ้นไป ดังตาราง 1

ตาราง 1 กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับรางวัลในจังหวัดต่างๆ

รหัส (CODE)	รางวัลที่ได้รับ	จังหวัด
ก1	รางวัลคุณากร	กรุงเทพมหานคร
ก2	รางวัลคุณากร	ยะลา
ข1	รางวัลครูยิ่งคุณ	กรุงเทพมหานคร
ข2	รางวัลครูยิ่งคุณ	กรุงเทพมหานคร
ข3	รางวัลครูยิ่งคุณ	กำแพงเพชร
ค1	รางวัลครูขวัญศิษย์	ชุมพร
ค2	รางวัลครูขวัญศิษย์	นครสวรรค์
ค3	รางวัลครูขวัญศิษย์	ตรัง
ค4	รางวัลครูขวัญศิษย์	เลย

จากตาราง 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับคุณลักษณะทางบวกสำหรับวิชาชีพครูของครูผู้ที่ได้รับรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี พบว่า คุณลักษณะที่ติงามที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูได้

แสดงออกขณะทำการปฏิบัติงานประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการสอน ด้านการดูแลช่วยเหลือศิษย์ ด้านการพัฒนา มีรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของคุณลักษณะทางบวกสำหรับวิชาชีพครูของครูผู้ที่ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
ด้านวิธีการสอน	การให้ความรัก ก่อนให้ความรู้
	การให้ความรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริง
	การจัดกิจกรรมให้มีหลากหลายเพื่อค้นหาพรสวรรค์
ด้านการดูแลช่วยเหลือศิษย์	การทุ่มเทกับนักเรียนเสมือนลูกหลาน
	การให้ความรักอย่างเท่าเทียม
	การมีความปรารถนาดีต่อศิษย์
ด้านการพัฒนา	การเรียนรู้ตลอดเวลา
	การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

องค์ประกอบด้านวิธีการสอน

การให้ความรัก ก่อนให้ความรู้ ก่อนที่ครูจะให้ความรู้ควรก่อความรักเพื่อให้เด็กไว้วางใจ ความรักจะช่วยลดช่องว่างระหว่างครูและนักเรียน ทำให้ครูเข้าใจตัวตนของนักเรียนเป็นผลดีต่อการขัดเกลาและการให้ความรู้แก่นักเรียน นอกจากนี้ครูยังดูแลชีวิตและครอบครัวของนักเรียน ทั้งนี้คือครูใช้เวลา มีความตั้งใจที่จะเข้าใจ และให้ความสนใจต่อสิ่งรอบ ๆ ตัวนักเรียน เข้าไปช่วยเหลือทั้งนักเรียนและครอบครัว สอบถาม พูดคุย รับฟัง โดยครูมีการให้ความรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริงพร้อมจัดกิจกรรมให้มีหลากหลาย เพื่อค้นหาพรสวรรค์ของตนเอง

"หัวใจของการเป็นครูอย่างหนึ่ง คือ การแสดงออกถึงความรัก เช่น ผมรัก แต่ไม่ได้แสดงออก เด็กก็ไม่รู้ ดังนั้นเราต้องแสดงความรักก่อนการสั่งสอน ก่อนให้วิชา ให้เขารู้สึกอบอุ่น"

รางวัลคุณากร (ข1)

"ครูเนี่ย ไม่ได้ให้ความรู้อย่างเดียว เด็กไม่พร้อมก็เรียนก็ไม่ได้ บางทีที่เด็กหนุ่มสาวมีปัญหา เด็กทุกคน ที่นี้โอกาสเปอร์เซ็นต์สูง ที่พ่อแม่ ดิดคุด ดิดยาเสพดิด พ่อแม่เลิกกัน ปัญหาเยอะมาก ปัญหาอะไรต่ออะไรเยอะมาก คือครูมองว่าจุดนี้เป็นจุดที่เราทำอะไรได้ ถ้าส่วนหนึ่งที่เราใช้ความรักดึงเขาได้ ถ้าถามว่าตรงนี้เป็นยังไง เขาก็โอเคขึ้นมากถ้าครอบครัวเขาดีขึ้นมาก"

รางวัลครูยิ่งคุณ (ค2)

การให้ความรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริง หมายถึง ใช้วิธีการสอนผ่านการปฏิบัติจริง ลงมือทำเรื่องต่าง ๆ ตามความสนใจ ความถนัด ผ่านการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

"บทบาทหน้าที่ใส่ใจในหน้าที่ของตัวเองมันก็มีเรื่องของหน้าที่ในชั้นเรียนและหน้าที่นอกชั้นเรียนที่มีการที่ดูแลเด็กในเรื่องของพฤติกรรมต่าง ๆ มันเป็นเรื่องที่สำคัญการสอนสอนตามกลุ่มสาระสอนตามหลักสูตร และครูใส่ใจที่จะต้องสังเกตว่าเขาถนัดอะไร สังเกตว่าเด็กเข้าใจที่ครูสอนหรือไม่ ให้สอนแบบชวนเขาทำ เรียนไปทำไปตามความถนัดของเขา"

รางวัลครูขวัญศิษย์ (ค2)

“ผมสอนให้เขาทำจริง จนขนาดว่าสามารถอธิบายถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ ให้เขาปลุก
ต้นไม้จะสอนแบบเล่าให้ฟัง เขาฟังเขาก็ผ่านไป ไม่ได้อะไร ให้เขาลองปลุกจริง แล้วก็ให้ไป
สอนเพื่อนต่อ เราต้องทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์และเขาสามารถทำได้ ดูได้จากกรที่เขา
สามารถอธิบายถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้”

รางวัลครูขวัญศิษย์ (ค3)

“ให้เขาทำได้เลย หมายความว่า คือ ทำจนขนาดว่าสามารถอธิบายให้ผู้มาทัศนศึกษา
ฟังได้ ซึ่งคิดว่ามีใครเขากล้าทำไหม เอาเด็กมาสอน เด็กไทยนั้นไม่ยอมพูดใช้ไหม ที่ชนบท
เนี่ยเวลาเห็นคนแล้วไม่กล้าพูด แต่นี่ที่เขากล้าพูดเพราะเขาเกิดความมั่นใจ ว่างั้นนี่เขาทำ
กับมือมาเขาทำได้ พอเด็กบางคนเราถามแล้วไม่ยอมตอบหรือ”

รางวัลคุณากร (ข1)

การจัดกิจกรรมให้มีหลากหลายเพื่อค้นหาพรสวรรค์ หมายถึง ครูไม่สอนในรูปแบบเดิม
ๆ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถ หรือ
พรสวรรค์ของตนเองออกมา

“ครูชอบที่จะออกแบบดีไซน์ อย่างเด็กคนหนึ่งเนี่ย พอเขามาใกล้ชิดกับเราเนี่ย เราจะ
เห็น เราจะประมวลเห็นว่า เขามีพรสวรรค์อะไร แล้วเราก็จะแนะนำเขา ต้องสักระยะหนึ่งนะ
พอเราเห็นคาแรคเตอร์เขา พอเราเห็นการทำทางเราก็แบบเขาบอกเราด้วยนะ เราก็จะ
แนะนำเขาอะ มันเหมือนปลุกต้นไม้อะ มันเห็นการเจริญเติบโตของหนึ่งคนต้นไม้หนึ่งต้นเลย”

รางวัลคุณากร (ข2)

“ใกล้ชิดเขา พยายามพัฒนาฝีมือ พยายามคิดมีงานสิ่งประดิษฐ์หลายๆ แบบ เช่นการ
แกะสลักสบู่ ได้เด็กที่มีความสามารถเก่งๆ หลายคน เข้ามาทดลองทำ ทำสวยมาก ส่งประกวด
เด็กที่นี้ครอบครัวยากจน สามารถช่วยได้บางคนเอาไปทำเป็นรายได้ในครอบครัว”

รางวัลครูยิ่งคุณ (ค2)

องค์ประกอบด้านการดูแลช่วยเหลือศิษย์

การทุ่มเทกับนักเรียนเสมือนลูกหลาน คือ มีความรักในงานที่ทำ ทำงานอย่างเต็มความสามารถของตนเอง
ทั้งกำลังกาย กำลังใจ เพื่อให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุด

“ครูตัวเองไม่มีทุน ก็ไปเอามาจากข้างนอกมาช่วย มาอะไรแบบนี้ ช่วยตลอดก็คิดว่า คน
ที่ได้รับ คือ ลูกหลานของเราไม่ได้คิดว่าเขาเป็นนักเรียนเลย”

รางวัลครูยิ่งคุณ (ค2)

“เราปฏิบัติหน้าที่ตามความคิด ตามความรู้สึกของเรา และอีกอย่างหนึ่ง คือ รู้สึกว่า โรง
เรียนเนี่ยจริงๆ ไม่ใช่ที่ทำงานนะ เป็นบ้านของเรา เราก็เปรียบเหมือนพ่อแม่ให้กับนักเรียน
เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่โรงเรียนครูเหมือนจะเป็นคนจัดการ หาไอ้หนูมาให้ หาไอ้หนูมาให้ คน
ที่ได้รับ คือ ลูกหลานของเราไม่ได้คิดว่าเขาเป็นนักเรียนเลย”

รางวัลครูยิ่งคุณ (ค1)

“เวลาทำงานก็ทำด้วยหัวใจ ให้ความรัก เวลาเราสอนนักเรียนเราไม่ได้คิดว่า นักเรียนคือ นักเรียน เราคิดว่าคือลูก เราให้เขา เขาก็เลยคิดถึงเรา ถ้าคิดว่า อยากจะมาเป็นครูที่ดี ก็ให้ทำ ด้วยใจ อย่าทำตามหน้าที่ เด็กทุกคนก็เหมือนผ้าขาว เขาไม่มีอะไรเลย เราสามารถที่จะเติม แต่งให้เขาได้ ทุกคนพัฒนาได้”

รางวัลครูยิ่งคุณ (ค2)

การให้ความรักอย่างเท่าเทียม หมายถึง การปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนเท่าเทียม ให้นักเรียนได้รับความรัก และเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีสิทธิเหมือนกัน

“ให้ความเสมอโดยที่ไม่คิดว่าเราคือใครอะไร เราก็รู้สึกว่าจะตรงนี้ก็คือ วิธีที่ครู เขาทำงาน เรา ก็มาทำ วิธีนี้ กับลูกกับเด็กที่อยู่ในโรงเรียนที่เข้ามาเป็นครอบครัวคือให้ความเสมอเหมือนกันกับ เด็กอื่น ๆ ในโรงเรียน”

รางวัลครูขวัญศิษย์ (ค2)

“ความเป็นครูนะ มันไม่ใช่แค่ทักษะชีวิต จริยธรรมนี้ ก็ต้องความดี ความงาม คุณธรรม เนี่ย ไม่ได้พูดเพื่อเท่ๆ เเฉๆนะ คุณธรรมสูงกว่าจริยนะนะ มีความรู้สึกละอายนะ ในสิ่งที่ทำถ้า ไม่งาม ไม่ดี ไม่ถูก ไม่ควร”

รางวัลครูขวัญศิษย์(ค4)

การมีความปรารถนาดีต่อศิษย์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ที่มีความปรารถนาดี ซึ่งกัน และกันตั้งแต่ตอนเรียนจนกระทั่งเรียนจบ เป็นผู้ให้โดย ให้เวลา ให้สิ่งของ ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง เสียสละสิ่งที่ตัวเองมี เกิดเป็นความสุข อบอุ่นในจิตใจ

“เราไม่ย่อท้อต่อการสั่งสอน เราให้ความหวังดีกับเขาอย่างเต็มที่ ยิ่งเด็กที่เขาเกรแล้ว เจอเราแบบขนาบมาเยอะ ๆ นะ พอเขาโต เขาหลุดพ้นช่วงการเรียนนะ ประกอบอาชีพนะ พอ เจอหน้าเรานี้ ยิ้มมาก่อนเลย ยิ้มเข้ามาหาเลย บางทีเดินไปไหน ก็สวัสดีครู ครูไปไหน ไม่ได้ เรียกอาจารย์นะ เรียกครู ซึ่งก็เป็นคำเรียกหนึ่งที่มีความรู้สึกเรารู้สึกดี อบอุ่น ดูเหมือนญาติกัน สนิทกัน...เพราะฉะนั้นมันสร้างความอบอุ่น”

รางวัลครูยิ่งคุณ (ค1)

“เราอยู่ตรงนี้เป็นครูมา มีความผูกพัน เราทำงานของเรามีความสุข เราทำเต็มที่ ให้ ความปรารถนาดีต่อเขา เด็กตอนนี้เป็นรุ่นหลานแล้ว มีความรู้สึกว่าการเป็นครูเหมือนกับที่ คุณครูเป็นเหมือนพ่อแม่ตลอดชีวิต เราให้สิ่งที่ดีจากใจเรา สิ่งทีกลับมามันคือความสุขด้วย”

รางวัลครูยิ่งคุณ (ค2)

“จิตอาสาที่ว่ามันควบคุมนะด้วยการเป็นผู้ให้ ให้ทั้งความรู้ให้ทั้งโอกาสให้ทั้งเวลาให้ทุก อย่าง ครูที่ดีต้องรู้จักการให้ กับศิษย์ไม่ใช่แสวงหาถ้าแสวงหานี่คืออาชีพครู ไม่ใช่ครูมีอาชีพ นะ แต่ถ้าจิตวิญญาณเราเป็นครู 24 ชั่วโมง เป็นครูตลอดชีวิตเนี่ยก็คือการเป็นผู้ให้มากกว่าคิด

จะเป็นผู้รับฝ่ายเดียว ไม่ใช่แบบหมดเวลาสามโมงครึ่งไปข้างนอกเด็กยืนสูบบุหรี่ก็ไม่เกี่ยว
หมดเวลาแล้วถ้าเป็นครูที่ต้อยตายน้อยพูดกันได้อีกต้องคุย”

รางวัลครูยิ่งคุณ (ค1)

องค์ประกอบด้านการพัฒนา หมายถึง การพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์รวมไป
ถึงการพัฒนาเครือข่าย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบการศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

การเรียนรู้ตลอดเวลา หมายถึง การพัฒนาตนเองด้านความรู้ โดยรู้จักจริง ปฏิบัติได้ พัฒนาความสามารถของ
ตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเรียน การสอนมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

“ครูคือรู้แล้วต้องรู้ให้จริง ทำได้ นำไปทำเพื่อนำไปปฏิบัติ เราจึงต้องมองทุกสิ่งรอบตัว
เอามาเพื่อเรียนรู้ทุกจังหวะชีวิต เพราะเราไม่ได้สอนครั้งเดียวเลิกไป”

รางวัลครูขวัญศิษย์ (ค3)

“ครูมีเรื่องหนึ่งที่สำคัญเลย อย่าหยุดเรียนรู้... ถ้าคุณไม่หยุดเรียนรู้คุณทำได้ทุกอย่าง
คนขาดอะไรคุณก็เรียน เรียนรู้ในสิ่งที่จะนำไปใช้งาน... เรียนรู้ในสิ่งที่จะได้นำมาใช้ก่อน”

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี (ก1)

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง ไม่ทำงานเพียงลำพัง แต่ใช้เครือข่ายเพื่อสร้างความสำเร็จ เพื่อ
การพัฒนาการศึกษา พัฒนานักเรียน

“ในทุกการพัฒนา ต้องมีหลาย ๆ ส่วนร่วมมือ หลาย ๆ มือมารวมกันเป็นพลังที่แข็งแกร่งกว่ามือ
เดียว มีทั้งเพื่อน พี่น้อง ส่วนงานต่าง ๆ เราคุยกันตลอดเวลา อันนี้น่าจะอย่างนี้นะเหมือนกับเรา
ต้องมีส่วนร่วม มีการทำงานร่วมกัน งานก็จะง่ายขึ้น มีโอกาสสำเร็จได้มากขึ้น”

รางวัลครูขวัญศิษย์ (ค2)

“จะทำอะไรก็แล้วแต่ไม่ทำคนเดียว นั่นแหละที่ผมบอกว่าผมมีเครือข่าย เราเอาการเชื่อมโยงของ
เรากับคนอื่น ๆ มาผูกโยงกัน เพื่อแก้ปัญหาให้เด็กสักหนึ่งคน ผม ครูประจำชั้น ครูแนะแนว พ่อ
แม่เค้า เครือข่ายอื่น ๆ ทำคนเดียวเราทำไม่สำเร็จหรอก ต้องทุกส่วน สักคนต้องมีมุมมองสักด้าน
จะเห็นเด็กทั้งสี่ทิศ”

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี (ก1)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับคุณลักษณะทางบวกของครูผู้ได้รับ
รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี พบผลการศึกษที่สำคัญ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) **ด้านวิธีการสอน** คือ ให้ความรักก่อน
ให้ความรู้ ให้ความรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมให้มีหลากหลายเพื่อค้นหาพรสวรรค์ 2) **ด้านการดูแล
ช่วยเหลือศิษย์** คือ หุ้มเทกกับนักเรียนเสมือนลูกหลาน ให้ความรักอย่างเท่าเทียม มีความปรารถนาดีต่อศิษย์ และ
3) **ด้านการพัฒนา** คือ เรียนรู้ตลอดเวลา สร้างเครือข่ายความร่วมมือ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1) **ด้านวิธีการสอน** ครูดำเนินการเตรียมแผนการสอน มีการวางแผนและจัดการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้
แก่นักเรียน โดยมองหาโอกาสเพื่อประโยชน์ของนักเรียน จากผลการศึกษาพบว่า วิธีการสอนของผู้ให้ข้อมูลมีความ

สอดคล้องกัน ได้แก่ 1) การสอนโดยให้ความรักก่อนให้ความรู้ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับศิษย์อย่างแท้จริง การให้ความรักเป็นการทำให้ศิษย์เปิดรับ และศรัทธาครู ทำให้เกิดความไว้วางใจ เมื่อไว้วางใจ และรู้สึกได้รับความรักเด็กจะมีความสุขในการเรียน เมื่อได้รับความรู้จากบุคคลที่ตนรักและศรัทธาจะเปิดรับความรู้ได้ง่ายมากขึ้น 2) การสอนโดยให้ความรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริง การสอนโดยให้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นการลงมือทำงานมากกว่าบรรยาย มีการทำสื่อการเรียนรู้อย่างประยุกตสิ่งของและความรู้รอบตัวในการจัดการเรียนรู้ โดยการสอนโดยให้ความรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริง เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์นักเรียนได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว และ 3) การสอนโดยจัดกิจกรรมให้มีหลากหลายเพื่อค้นหาพรสวรรค์ นักเรียนแต่ละคนนั้นมีความถนัดและความชอบที่แตกต่างกัน หากครูค้นหานักเรียนมีความชอบหรือมีความถนัดในเรื่องใด จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาได้เร็วขึ้น ไม่เสียเวลา ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน ที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย จะช่วยทำให้สามารถค้นหาความสามารถพรสวรรค์ของนักเรียนได้

ผลการศึกษาที่มีองค์ประกอบย่อย คือ การสอนโดยให้ความรักก่อนให้ความรู้ ให้ความรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริง และการสอนโดยจัดกิจกรรมให้มีหลากหลายเพื่อค้นหาพรสวรรค์ มีผลการศึกษางานองค์ประกอบที่สอดคล้องกับ สุนันท์ สีพาย (2562) ที่ทำการศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดีในศตวรรษที่ 21 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ พบว่า คุณลักษณะของครูที่ดีนั้น จะต้องมีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสอน ได้แก่ 1) รายงานผลการพัฒนานักเรียนและและพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบ 2) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติได้และเกิดผลจริง 3) ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับนักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนานักเรียน นอกจากนี้องค์ประกอบย่อยการให้ความรักก่อนให้ความรู้ นั้นสอดคล้องกับวิธีการสอนของครูสมพร ซึ่งเป็นครูสอนлинг และต้นแบบครูสมัยใหม่ โดยครูสมพรจะสอนลิงด้วยความรัก เพราะ ครูเป็นกัลยาณมิตรที่ดี การที่ให้ความรัก ลิงก็จะเรียนด้วยความสุข คือ สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีความสุข เช่น มีของเล่น เป็นลูกมะพร้าวสีน้ำตาล เพื่อสร้างเงื่อนไขในการรับรู้เรื่องสีของมะพร้าวที่ไม่ผิดพลาด เมื่อลิงจะต้องไปเก็บลูกมะพร้าว และให้กำลังใจชื่นชมเมื่อลิงเก็บมะพร้าวได้ครบถ้วน ถูกต้อง (วรภัทร์ ภูเจริญ , 2559) ดังทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบจงใจกระทำของสกินเนอร์ (Operant-Conditioning Learning) ที่กล่าวไว้ว่า การที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนนั้น ครูมีการเสริมแรงเชิงบวกด้วยการชื่นชมและให้กำลังใจนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีแนวโน้มที่จะตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่ (เดมศักดิ์ คทวณิช, 2546) รวมถึงการมีบรรยากาศในการเรียนที่เหมาะสม กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน ย่อมส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนและครู ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มสูงขึ้น (Tang, 2024)

2) ด้านการช่วยเหลือศิษย์ ครูส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการช่วยเหลือศิษย์ของผู้ให้ข้อมูลมีความสอดคล้องกัน ได้แก่ 1) ทุ่มเทกกับนักเรียนเสมือนลูกหลาน ครูแสดงพฤติกรรมดูแลเอาใจใส่นักเรียนด้วยความอ่อนโยนและความรัก จากการซักถามความเป็นไปของนักเรียนด้วยความสุภาพแสดงออกถึงความห่วงใย คิดว่านักเรียนเป็นลูกหลาน คอยให้กำลังใจ รับฟังนักเรียนเมื่อมีปัญหา สนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างเต็มที่ด้วยการทำงานด้วยหัวใจ ครูแสดงความห่วงใยต่อสุขภาพของนักเรียน ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเจ็บป่วย เรื่องของการติดสารเสพติดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ด้วยการพาไปรักษาและบำบัดเพื่อให้นักเรียนกลับมาสุขภาพร่างกายแข็งแรง ส่วนเรื่องสุขภาพจิตนั้นครูรับรู้ความรู้สึกของนักเรียนต่อครอบครัว ต่อตัวเอง เพื่อจะได้ปฏิบัติตัวต่อนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของเรื่องวิทยานิพนธ์ (2559) คุณลักษณะของครูที่นักเรียนประทับใจคุณลักษณะที่ผู้เรียนประทับใจในคือ การช่วยเหลือลูกศิษย์ที่มีปัญหา เป็นที่ปรึกษาได้ทุกเรื่อง มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับลูกศิษย์ ครูได้แสดงให้เห็นถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ จนประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมและโครงการ 2) ให้ความรักอย่างเท่าเทียม ครูมองเห็นคุณค่า

ในตัวเด็กอย่างเท่าเทียม ให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียม เพราะธรรมชาติก็ไม่มีใครอยากเป็นตัวประหลาดในสายตาคนอื่น นอกจากวิชาการแล้วสิ่งที่ครูควรสอนคือสอนให้เด็กเคารพและเห็นคุณค่าความเป็นคนของผู้อื่นด้วย และ 3) มีความปรารถนาดีต่อศิษย์ ครูแสดงความปรารถนาดีต่อนักเรียน เป็นผู้ให้ ทั้งความรัก ความหวังใจแก่นักเรียน โดยผลของความปรารถนาดี จะเกิดความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ เกิดความอบอุ่นใจและความสุข ผลการศึกษานี้มีองค์ประกอบย่อยคือ ทุ่มเทกับนักเรียนเสมือนลูกหลาน และมีความปรารถนาดีต่อศิษย์สอดคล้องกับการศึกษาตัวบ่งชี้ของจิตวิญญาณความเป็นครูของ อมรรัตน์ แก่นสารและคณะ (2560) ที่พบว่า ตัวบ่งชี้ด้านความรักความผูกพันกับศิษย์เป็นตัวบ่งชี้ของครูผู้มีจิตวิญญาณ และผลการศึกษาของสุกัลญา พรหมจันทร์ (2558) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้พร้อมสมรรถนะครูผู้สอนตามจุดเน้นการพัฒนา นักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) มีเมตตา กรุณาและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน ครูที่ดีจะต้องสามารถคุยได้ทุกเรื่องพร้อมให้ความช่วยเหลือลูกศิษย์ 2) เป็นกันเองกับผู้ปกครองจำชื่อผู้ปกครองทุกคนได้ 3) มีความผูกพันห่วงใยศิษย์เสมอแม้จะเรียนจบไปแล้วติดตามข่าวและความก้าวหน้าของศิษย์ และ 4) ไปเยี่ยมบ้านลูกศิษย์เสมอโดยเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหา นอกจากนี้ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบอาชีพครูต้องส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ ยอมรับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละบุคคล มีการดูแลช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ ครูต้องรักและเมตตาเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์

3) ด้านการพัฒนา นอกจากความมุ่งมั่นในการพัฒนาศิษย์ให้เจริญได้อย่างเต็มศักยภาพ ครูยังต้องเพิ่มคุณค่าหรือการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นด้วยการเพิ่มระดับทักษะความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาผู้ให้ข้อมูลมีความสอดคล้องกัน คือ การเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดเวลา การที่ครูหาความรู้ด้วยตนเอง หรือการร่วมมือกับเพื่อนครูเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ โดยแสวงหาข้อมูลที่ตนเองสงสัยหรือตั้งคำถามจนได้คำตอบที่ถูกต้อง หรือส่งเสริมให้ตนเองได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และนำมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับสุนันท์ สีพาย (2562) ที่ระบุว่า การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ การแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาวิชาชีพ และการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับวิชาชีพ เป็นมาตรฐานของครูที่ดีในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้ที่สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การทำงาน เป็นเครือข่าย ไม่ทำงานเพียงลำพัง การปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน/คนในชุมชน/บุคลากรจากหน่วยงานอื่นอย่างกระตือรือร้น มีความสุขและพอใจในการทำงาน แบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการแสดงความคิดเห็นตัดสินใจร่วมกัน ตลอดจนได้รับมอบหมายงานร่วมกันดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมาย รู้จักเครือข่ายองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่จะมาสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ เพื่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน เป็นลักษณะของครูที่รู้จักแสดงอารมณ์ที่เหมาะสมตามสถานการณ์ต่าง ๆ ดังที่ ลักษณะ สริวัฒน์ (2545) กล่าวว่า มนุษย์สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ดีทำให้ควบคุมอารมณ์ ตามสถานการณ์ ได้อย่างเหมาะสม เกิดการปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้ส่งผลให้สำเร็จในการทำงาน เช่นเดียวกับ สอดคล้องกับสุนันท์ สีพาย (2562) ที่ได้ระบุมาตรฐาน คุณลักษณะของครูที่ดีในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นไว้ 1 มาตรฐาน คือ การร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน สอดคล้องกับมาตรฐานของคุรุสภามาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ และมาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาเป็นแนวทางพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตครู จากคุณลักษณะทางบวก ประกอบด้วย การสอนที่สร้างความรักก่อนให้ความรู้เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติจริง มีการดูแลช่วยเหลือ ทุ่มเท ให้ความสำคัญแก่นักเรียน

ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ตนเองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาควรนำไปวิจัยไปยีน้องประกอบของคุณลักษณะทางบวกสำหรับครูด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อนำค่านำหนักองค์ประกอบสูงสุดไปพัฒนาคุณลักษณะทางบวกของครู เพื่อสร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มและการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางบวกของครูให้มีคุณลักษณะทางบวกเพิ่มสูงขึ้น

บรรณานุกรม

- คุรุสภา. (2562). *ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562*. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง 20 มีนาคม 2562.
- เต็มศักดิ์ ทวณิช, (2546). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พนา จินดาศรี. (2557). *การพัฒนา รูปแบบการกำกับติดตามและประเมินผลพัฒนาการสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. ปริญญาการศึกษาระดับบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรณอร อุชฎาพ. (2561). *การศึกษาและวิชาชีพครู*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี. (2560). *ประกาศมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรีเรื่องหลักเกณฑ์วิธีการสรรหาและคัดเลือกครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี ปี 2560*. Retrieved from <https://www.ksp.or.th/ksp2018/2020/08/20731/> (ออนไลน์) รางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี. (2567). *รางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี*. Retrieved from https://www.pmca.or.th/thai/?page_id=81
- เริงวิชัย นิลโคตร และคณะ. (2564). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทผู้ประกอบการวิชาชีพครูวารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 16(1), 16-27.
- เรืองวิทย์ นนทภา. (2559). คุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจ: ต้นแบบของครูดี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ฟาร์อีสเทอร์น*, 10(2), 143-153
- ลักขณา สริวัฒน์. (2545). *สุขวิทยาจิตและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2559). *Learn How to Learn ให้ความรักก่อนให้ความรู้*. กรุงเทพฯ: อริยชน.
- วัลลิกา ฉลากบาง. (2559). จิตวิญญาณความเป็นครู: คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 6(2), 123-128.
- สุกัลญา พรหมจันทร์. (2558). *การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมสมรรถนะครูผู้สอนตามจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออก*. (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุนันท์ สีพาย. (2562). การศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดีในศตวรรษที่ 21 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(2), 246-263.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุรุสภา. (2549). *รายงานประจำปี 2549 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา*. กรุงเทพฯ: มอNING กราฟจำกัด.
- อมรรัตน์ แก่นและคณะ. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(1), 7-15.
- Guba, E.G. & Lincoln, Y.S. (1989). *Fourth-generation evaluation*. Sage Publications, Inc.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis and expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA Sage Publications.

Tang, Z.-L. (2024). The impact of school climate on academic burnout of Chinese students: the mediating effect of psychological capital. *Frontier in Education*, 9, 1346347. Doi: 10.3389/feduc.2024.1346347